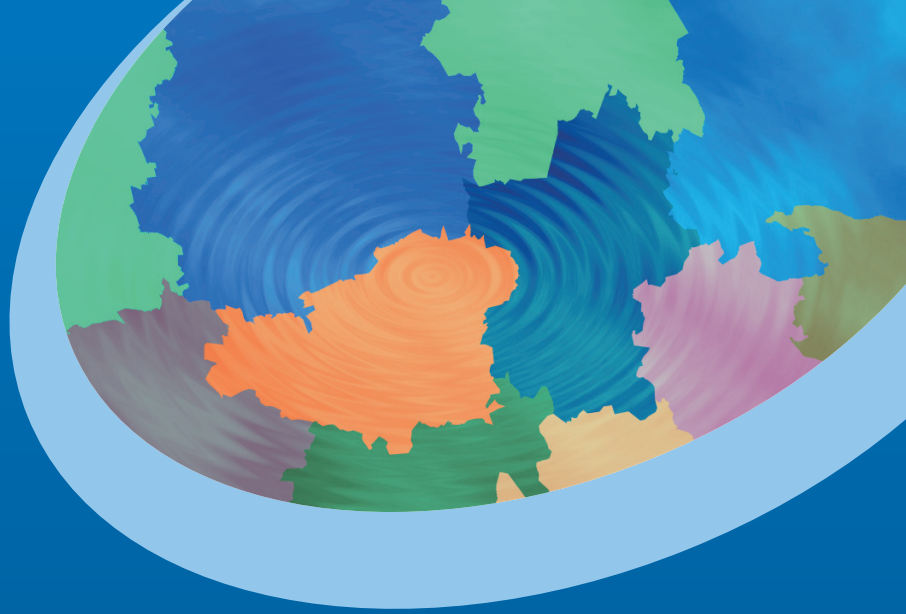

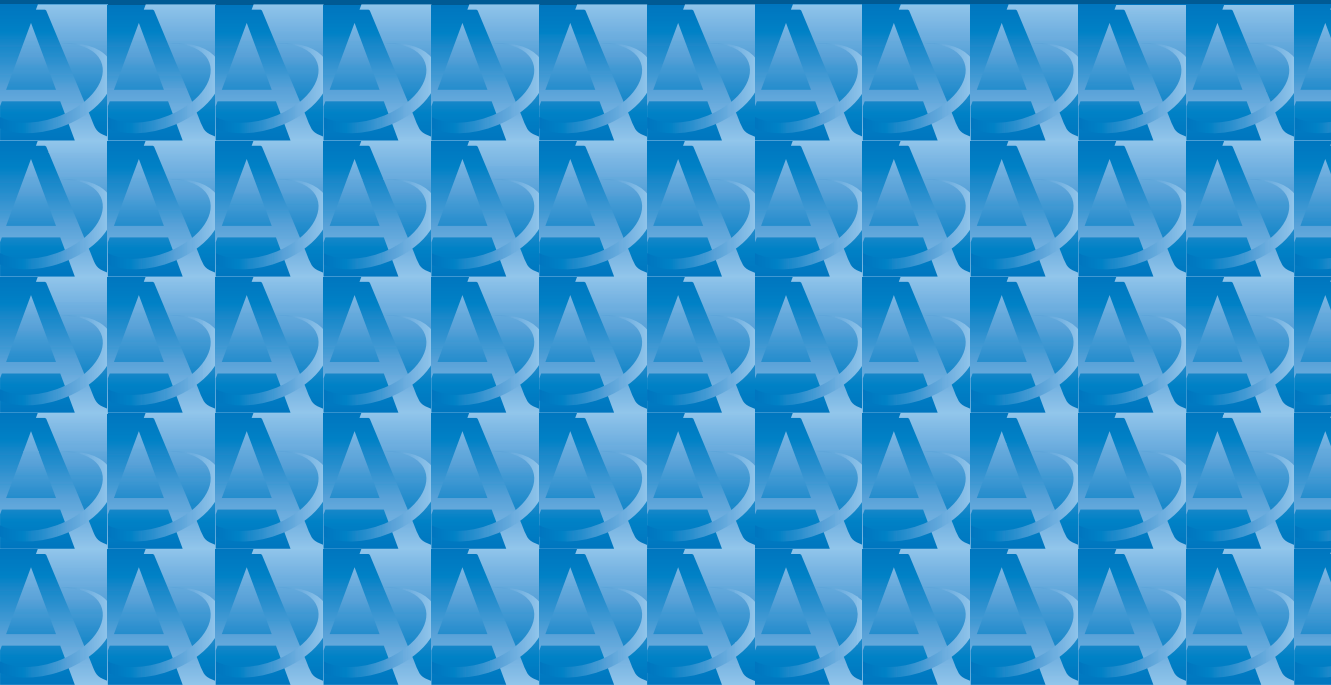
Anu Räisänen (toim.)

YHTEISIIN PÖYTIIN

Ammatillisen koulutuksen aluekehitysvaikutukset

Tiivistelmä

Koulutuksen arviointineuvoston
julkaisuja 28

YHTEISIIN PÖYTIIN Ammatillisen koulutuksen aluekehitysvaikutukset

Tiivistelmä

Anu Räisänen (toim.)

Koulutuksen
arviointineuvosto

JULKAISUN MYYNTI:
Koulutuksen arviointisihteeristö
PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto
puh. (014) 260 3220
faksi (014) 260 3241
ktl-asiakaspalvelu@ktl.jyu.fi
www.edev.fi

Julkaisija: Koulutuksen arviointineuvosto,
Jyväskylä 2007

© Koulutuksen arviointineuvosto ja Anu Räisänen

Kansi, ulkoasu ja taitto: Martti Minkkinen

ISSN 1795-0155 (painettu)
ISSN 1795-0163 (verkkojulkaisu, pdf)

ISBN 978-951-39-3121-6 (painettu)
ISBN 978-951-39-3122-3 (verkkojulkaisu, pdf)

Saarijärven Offset Oy
Saarijärvi

Lukijalle

Tämä julkaisu on tiivistelmä ammatillisen koulutuksen alueellisia kehitysvaikutusten arviointiraportista¹. Arviointihanke toteutettiin 8.3.2006–31.12.2007 välisenä aikana. Arviointi perustui opetusministeriön toimeksianto (5/521/2006).

Arviointi perustui kehittävään arviointiin ja oli kriteeriperusteista. Aineisto koottiin kaikilta ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä itsearviointina, mutta myös tilastoja ja muuta aineistoa hyödynnettiin. Arviointi suunniteltiin ja organisoitiin arviointiasiantuntijoiden verkostona. Se kohdistui kaikkiin järjestäjiin, jotka järjestävät joko ammatillista perus- tai lisäkoulutusta tai oppisopimuskoulutusta.

Tämä raportti kertoo tiivistetysti arviointiaineiston koonnista, analysoinnista ja tuloksista sekä niiden pohjalta tehdyistä arvioivista johtopäätöksistä ja kehittämisehdotuksista. Arviointiin osallistui 188 järjestäjää eli 81 % kaikista järjestäjistä.

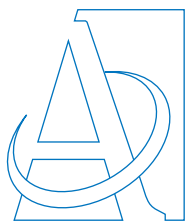
Jyväskylässä 10.12.2007

Anu Räisänen

---

¹ Räisänen, A. & Hietala, R. (toim.) 2007. Yhteisiin pöytiin. Ammatillisen koulutuksen aluekehitysvaikutukset. Arviointiraportti. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 27. Jyväskylä.

Arviointiaineiston koonti ja tulosten analysointi

1. Arviointi kohdistui ammatillisen koulutuksen aluekehitysvaikutuksiin, joita tarkasteltiin seuraavista näkökulmista.

- Koulutuksen järjestäjien aluekehitysvaikutuksiin liittyvät ydinprosessit ja välineet sekä näiden tavoitteet, suunnitelmallisuus ja vaikuttavuus.
- Koulutuksen järjestäjien alueellisten yhteistyöverkostojen rakenne ja keskeiset kumppanit sekä yhteistyön muodot, tavoitteet ja tulokset.
- Aluekehitysvaikutukset koulutuksen järjestäjien toimintastrategiassa.
- Koulutuksen järjestäjän rooli, tehtävät ja vaikutukset alueellisessa innovaatiojärjestelmässä.

Arvioinnissa alueellisia kehitysvaikutuksia tarkastellaan koko ammatillisen koulutuksen näkökulmasta mukaan lukien aikuiskoulutus ja oppisopimuskoulutus.

2. Arviointimallina on Euroopan komission hyväksymä yleinen eurooppalainen laadunvarmistuksen ja -hallinnan CQAF-malli (= the Common Quality Assurance Framework). Mallin mukaan arviointi kohdistui alue-

kehitysvaikuksiin liittyvän toiminnan systemaattisuuteen. Arvioinnissa kartoitettiin myös koulutuksen järjestäjien näkemyksiä kansallisesta ohjauksesta sekä heidän omasta tulevaisuudestaan. Lisäksi selvitettiin opiskelijoiden liikkuvuutta ennen ja jälkeen koulutuksen.

3. Koulutuksen järjestäjien itsearviointia varten laadittiin arviointimalli, -mittarit, -kriteerit sekä ohjeet. Itsearviointiaineisto sisälsi toiminnan ja tulosten kuvaukset sekä monitahoisesti kootun alueellisen ryhmän tekemän arvioinnin. Arvioinnissa määritettiin kriittiset pisteet sekä vahvuudet ja kehittämiskohteet. Aineisto koottiin vuonna 2006.

4. Arviointi on kriteeriperusteista. Kunkin järjestäjän aluekehitysvaikutukset arvioitiin erikseen. Tulkinnallinen analyysi sisälsi myös pisteyksen (asteikko 0–5, maksimi 75 pistettä).

5. Arvioijia oli kahdeksan. Arviointi tehtiin niiden näyttöjen perusteella, joita järjestäjät aineistossaan esittivät. Arvioinnin jälkeen jokainen arvioija laati oman arviointiraportin, joiden pohjalta sihteeristö kokosi kansallisen raportin. Tuloksia analysoitiin arviointi-istunnoissa, joita järjestettiin yhdeksän. Arviointiryhmä vastaa yhdessä arvioinnin sisällöstä.

6. Kriteeristön esitestauksen lisäksi arvioinnin luotettavuutta arvioitiin ristiin arvioinnin menetelmällä, jossa puheenjohtaja arvioi 1-2 aineistoa jokaisen arvioijan kanssa.

7. Ruotsinkielinen koulutus arvioitiin osana kokonaisuutta.

8. Arviointiraportissa kuvataan parhaita käytäntöjä, joita ei valittu kokonaispisteiden perusteella. Parhaat käytännöt valittiin kaikista hyvistä käytännöistä erilaisuuden perusteella.

9. Arviointiryhmän jäseniä osallistui tarkkailijoina seitsemään alueelliseen arviointiraatiin.

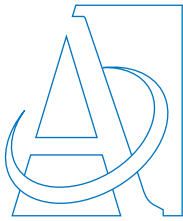
10. Arviointiryhmä järjesti paikallisille koordinaattoreille ja keskeisille sidosryhmille arviointiseminaarin/työkokouksen, jossa fokusryhmäkes-

kusteluiden avulla osallistujat analysoivat arvioinnin tuloksia ja tekivät ehdotuksia arviointiryhmälle arvioinnin viimeistelyä varten. Lisäksi järjestäjiltä, jotka eivät osallistuneet arviointiin, selvitettiin osallistumattomuuden syitä.

11. Arviointiryhmä haastatteli opetusministeriön ja Opetushallituksen asiantuntijoita.

Tulokset

Useat koulutuksen järjestäjät ovat aloittamassa systemaattista aluekehitystyötään, joskin osalla järjestäjistä oli pitkäaikaista näyttöä aktiivisesta roolista aluekehitystyössä. Osalle järjestäjistä aluekehitysnäkökulma oli hyvin vieras.

Järjestäjät määrittivät aluekehitysvaikutuksia ja siihen liittyvää toimintaa hyvin eri tavalla riippuen tehtävästään ja sen alueellisuudesta tai valtakunnallisuudesta, koostaan ja asemastaan alueellisella tasolla sekä toimintaperiaatteistaan. Osa järjestäjistä on maakunnallisia ja seutukunnallisia, osa maakunnan ja seutukunnan rajat ylittäviä, osa valtakunnallisia ja osa jopa kansainvälisiä. Osa järjestäjistä ei osannut tuoda esiin omaa rooliaan alueen kehittämisessä. Erityispiirteitä:

- Koulutuksen järjestäjät mieltävät aluekehitystehtävänsä pääosin koulutustehtävän kautta.
- Pienten ja usein myös yksialaisten järjestäjien oma alue rajautuu maakuntaan tai seutukuntaan tai joissakin tapauksissa on sitä laajempi.
- Erityisoppilaitosten oma alue määräytyy sekä läheisen alueen että valtakunnallisuuden perusteella.
- Kansanopistojen oma alue hahmottuu monissa tapauksissa valtakunnallisena.
- Elinkeinoelämän oppilaitokset tuottavat koulutus- ja kehittämispalveluita oman organisaation sisäisiin tarpeisiin.

- Koulutuskuntayhtymät ja aikuiskoulutuskeskukset ovat jäsentäneet muita paremmin omaa aluekehitystehtäväänsä ja vastuutaan siinä. Suurimmat vaikeudet oli niillä järjestäjillä, joiden koulutustehtävä on valtakunnallinen.
- Opiskelijoiden rekrytointialue on yleensä lähialue, mutta monien järjestäjien (esimerkiksi kansanopistot) rekrytointialue on valtakunta.
- Ruotsinkielisten järjestäjien toiminta-alue kattaa esimerkiksi koko Etelä-Suomen tai koko ruotsinkielisen Suomen.

Koulutuksen järjestäjien aluekehitysvaikutusten laatu arviointikriteereiden valossa

Koulutuksen järjestäjien väliset erot koulutuksen aluekehitysvaikutusten suhteen ovat suuret (taulukko 1, kuvat 1 ja 2.) Järjestäjien väliset erot korostuvat heikoimmin arvioinneissa menestyneiden järjestäjien joukossa.

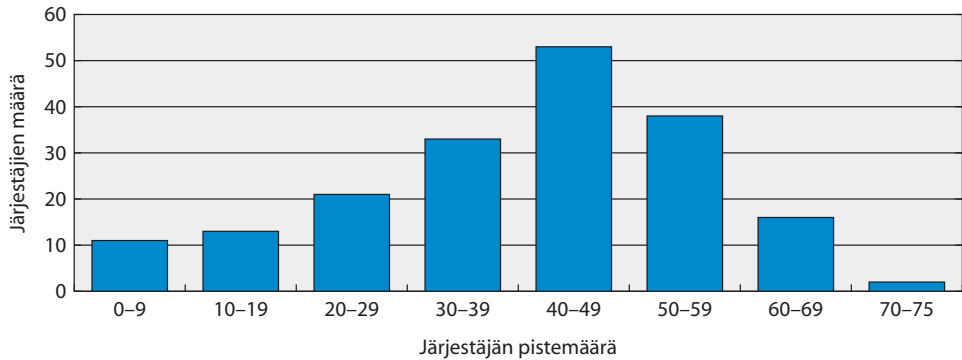
- 54 % järjestäjistä (n = 101) ylitti laatutason jollakin arviointialueella
- 30 % järjestäjistä (n = 56) ylitti laatutason kaikilla arviointialueilla
- 16 % järjestäjistä (n = 30) alitti laatutason kaikilla arviointialueilla.

Parhaiten järjestäjät ovat onnistuneet aluekehitystyön suunnittelussa ja johtamisessa ja toimeenpanossa sekä aluekehitystyön yleisessä hahmottamisessa. Sen sijaan heikoiten hallittuja toimintoja olivat aluekehitystyön seuranta ja arviointi sekä systemaattinen kehittäminen.

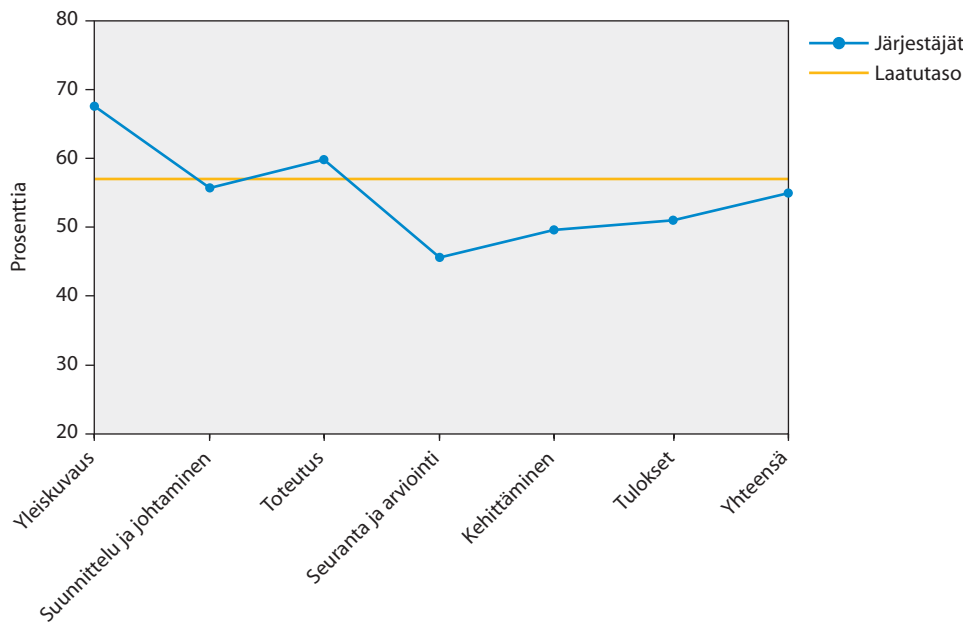
Taulukko 1. Laatutaso arviointikohteittain

Arvioitu osa-alue	A: Järjestäjä ylitti laatutason		B: Järjestäjä alitti laatutason	
	n	%	n	%
Yleiskuvaus	152	81,3	35	18,7
Suunnittelu ja johtaminen	98	52,4	89	47,6
Toimeenpano	118	63,1	69	36,7
Seuranta ja arviointi	71	38,0	116	62,0
Palaute ja kehittäminen	88	47,1	99	52,9
Tulokset	92	49,2	95	50,5
Yhteensä	102	54,5	85	45,5

Kuvio 1. Koulutuksen järjestäjien arviointipistejakauma

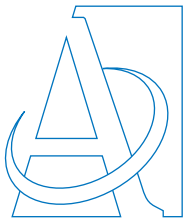

Kuvio 2. Järjestäjien keskimääräinen laatutaso osa-alueittain

Aluekehitysvaikutuksiin liittyvä toiminta hallittiin parhaiten isoissa, kaupungeissa sijaitsevilla ja monialaisilla yksiköillä. Parhaiten olivat onnistuneet kuntayhtymät. Suomenkieliset järjestäjät olivat onnistuneet aluekehitystyössään ruotsinkielisiä järjestäjiä paremmin. Laatutaso ylittyi parhaiten Oulun läänissä ja heikoiten Itä-Suomen läänissä. Maakunnista Kainuu ylitti selvimmin arvioinnissa asetetun laatutason. Tässä vertailussa heikoin alue oli Etelä-Savo.

”Varsinaiset” ammatillisen koulutuksen, aikuiskoulutuksen ja erityisopetuksen järjestäjät olivat keskimäärin muita järjestäjryhmiä parempia kokonaispisteiden valossa. Vastaavasti vapaan sivistystyön alueella toimivat koulutuksen järjestäjät, elinkeinoelämän oppilaitokset ja urheiluopistot eivät yltäneet yhtä korkeaan laatutasoon.

Suunnittelu ja johtaminen

Tavoitteet ja aluekehitystehtävä

Useat koulutuksen järjestäjistä olivat määrittäneet hyvin aluekehitysvai-
kutuksia koskevat tavoitteet ja tehneet tätä toimintaa koskevat linjauk-
set mutta osalta järjestäjistä tavoitteet puuttuivat. Tavoitteet painottuivat
koulutuksen mitoitukseen, koulutuksen sisältöihin sekä alueen elinkeino-
elämän tarpeiden ennakointiin. Opiskelijoiden sijoittuminen työelämään,
verkostoituminen alueen muiden toimijoiden kanssa sekä toiminnan
suuntaaminen oman toiminta-alueen tarpeiden mukaan painottuivat niin
ikään tavoitteissa.

Ammatilliseen koulutukseen liittyvä alueellinen kehitystehtävä ei ole sel-
keä järjestäjille. Sitä ei myöskään ole kansallisella tasolla niin selkeästi
tavoitteistettu kuin esimerkiksi ammattikorkeakoulujen osalta on tehty.
Koulutuksen järjestäjät hahmottavat alueellisen kehittämistehtävänsä ja
siihen liittyvät vaikutukset ensisijaisesti perustehtävänsä – koulutuksen

määrän ja laadun – suuntaamisena oman toiminta-alueensa tarpeiden mukaisesti. Keskeisenä tavoitteena pidetään työelämän tarpeisiin vastaamista. Työelämälähtöisyyttä lisänneet uudistukset, kuten työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt ovat lisänneet ja lisäävät yhä koulutuksen alueellisia kehitysvaikutuksia.

Monet koulutuksen järjestäjät ovat onnistuneet melko hyvin nuorten koulutustakuun suhteen. Sen sijaan järjestäjät ovat vasta aloittamassa laajasti ymmärretyn alueellisen kehittämistehtävän.

Johtaminen

Koulutuksen järjestäjillä on erilaisia käsityksiä siitä, kuka aluekehitysvaiikutuksiin liittyvää toimintaa johtaa alueellisella tasolla. Aluekehittämiseen liittyvältä toiminnalta puuttuvat veturit. Järjestäjien oma rooli tässä toiminnassa ei ole kovin selvä. Ongelmana korostui myös se, ettei kaikkia koulutuksen järjestäjiä oteta mukaan yhteisiin pöytiin. Ulkopuolisuus korostuu pienten koulutuksen järjestäjien piirissä.

Vaikka keskitetty toiminnan organisointimalli on yleisin, monet järjestäjät ovat delegoineet aluekehitystoiminnan ja sen suunnittelun oppilaitoksille ja aloille ilman omia strategisia linjauksia. Pienemmissä yksiköissä tai yksiköissä, joissa toiminta on delegoitu oppilaitoksille ja aloille, tehtävä keskittyy rehtorille.

Koulutuksen järjestäjien tilanteeseen vaikuttavat suuresti ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkoston kehittämistä koskevat toimet. Monet järjestäjät ovat suunnanneet voimavarojaan muutoksen estämiseen ja itseenäisyyden säilyttämiseen. Tällöin myös verkostoitumisen tarpeet ohitetaan tai kielletään.

Järjestäjät painottivat aluekehittämisen periaatteista eniten joustavuutta, mukanaoloa ja siten osallistumista ”yhteisiin pöytiin”, työelämän tarpeisiin vastaamista sekä työelämäyhteistyötä.

Ennakointi

Koulutuksen järjestäjien toiminta näyttää olevan enemmän reaktiivista kuin proaktiivista. Järjestäjien ennakointitoiminta on laajaa mutta ei kaikilta osin kovin hallittua. Monilla järjestäjillä on omia ennakointihankkeita, ja monet osallistuvat aktiivisesti alueella tehtävään ennakointiin ja hanketoimintaan. Ennakoinnin ongelmat ovat seuraavat:

- ennakointitoiminta on hajanaista ja epäsystemaattista
- ennakointitietoa ei kaikilla ole käytettävissä
- järjestäjät eivät suuntaa koulutusta alueen tarpeiden mukaisesti
- järjestäjät eivät voi tehdä päätöksiä alueellisella tasolla kansallisen säätelyn vuoksi (esimerkiksi uusien koulutusohjelmien käynnistäminen ja koulutusmäärien muutokset)
- työelämä ei selkeästi ilmaise, mitkä ovat sen pitkántähtäimen haasteet, tarpeet ja muutospaineeet
- hallinnolliset tekijät ja henkilöstöön, tiloihin ja laitteisiin sekä ylipäättään talouteen liittyvät voimavaratekijät estävät järjestäjiä suuntaamasta toimintaa.

Aluekehitysstrategiat

Koulutuksen järjestäjien alueellista kehittämistä koskevat strategiat ja siihen liittyvät suunnitelmat ovat melko hajanaiset. Aluekehittämiseen liittyvää toimintaa – koulutusta laajemmassa merkityksessä – ei ole sidottu järjestäjän omiin strategioihin ja strategisiin tavoitteisiin kovin selkeästi. Vain joillakin järjestäjistä oli erillinen aluekehitysstrategia ja -suunnitelma tavoitteiden määrittämisen perustana. Järjestäjien alueelliseen kehittämiseen liittyvä aikajänne on hyvin lyhyt.

Koulutuksen järjestäjiä ohjaavat sen omat tavoitteet sekä viranomaisohjaus ja säädökset. Eniten järjestäjiä ohjaavat ja sitovat opetussuunnitelmien ja näyttötutkintojen perusteet. Järjestäjät tuntevat myös melko hyvin seudulliset ja maakunnalliset aluekehittämisen suunnitelmat ja strategiat ja monet heistä osallistuvat aktiivisesti myös niiden laadintaan.

Koulutuksen järjestäjät korostavat koulutustehtävää ja sen suuntaamista alueen työelämän tarpeiden mukaan. Osallistuminen laajemmin alueen kehittämiseen liittyvään toimintaan korostuu vain osan järjestäjien toiminnassa. Suurin osa järjestäjistä painottaa kuitenkin omien tavoitteidensa ja alueella laadittujen elinkeinostrategioiden yhdensuuntaisuutta. Joidenkin järjestäjien mielestä aluekehittämistehtävä ei kuulu ammatillisen koulutuksen järjestäjien tehtäviin, ja joidenkin järjestäjien mielestä myöskään heidän voimavaransa eivät tähän riitä.

Aluekehitys liitetään suunnitteluun ja strategioihin lähinnä työllistymisen (työllisyystavoitteet), opiskelijoiden ja opettajien työelämäyhteyksien, yritysten ja elinkeinoelämän opetuksen kehittämiseen osallistumisen ja hanketoiminnan näkökulmista. Järjestäjät tunnistavat hyvin näiden merkityksen toiminnalleen ja alueen kehittymiselle. Sen sijaan muuta alueellista kehittämistä koskevat tavoitteet ovat monien kohdalla epäselviä.

Opiskelijoiden liikkuvuus ennen ja jälkeen koulutuksen

Koulutuksen järjestäjät painottavat perustehtävissään opiskelijavirtojen hallintaa ja työelämäkontekstiin liittyviä opetusprosesseja (esimerkiksi työssäoppiminen). Seuranta painottuu opiskelijoiden työhön sijoittumisen lisäksi myös muihin opiskelijoita koskeviin tunnuslukuihin (esimerkiksi hakeneet, täyttöaste, keskeyttäneet ja läpäisyaste).

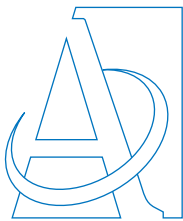
Opiskelijoiden liikkuvuuden tarkastelu toi esiin muun muassa seuraavia näkökohtia:

- Opiskelijoiden keskimääräinen muuttoprosentti maakunnasta toiseen ennen koulutuksen alkamista oli 36 % vuonna 2002 ja vastaavasti koulutuksen jälkeen 27 % vuonna 2005.
- On alueita, joista opiskelijat muuttavat vähän sekä ennen että jälkeen koulutuksen (esimerkiksi Uusimaa ja Ahvenanmaa). Joukossa on alueita, joiden opiskelijat muuttavat keskimääräistä enemmän sekä ennen että jälkeen koulutuksen (esimerkiksi Itä-Uusimaa ja Kanta-Häme). Vastaavasti on alueita, joilta opiskelijat muuttavat keskimääräistä

enemmän ennen koulutusta (esimerkiksi Kainuu) ja niitä alueita, joilta opiskelijat muuttavat keskimääräistä enemmän koulutuksen jälkeen (esimerkiksi Etelä-Savo ja Keski-Pohjanmaa).

- Opiskelijoiden liikkuvuus vaihtelee alueiden lisäksi myös aloittain. Suurinta opiskelijoiden muutto ennen koulutusta ja sen jälkeen on humanistisella ja kasvatusalalla sekä luonnonvara- ja ympäristöalalla. Vastaavasti vähiten sekä ennen että jälkeen koulutuksen muuttavat luonnontieteiden sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opiskelijat.

Aluekehitystyön toimeenpano

Aluekehittämisellä ei ole selkeää ydinprosessia/-prosesseja, joskin jotkut järjestäjät ovat myös kuvanneet aluekehittämisen prosessit. Prosessien hallinnan ongelmana ovat epäselvät tavoitteet ja periaatteet. Alueella toimivien järjestäjien keskinäinen kilpailu lisää yhteistyön haasteita. Ongelmana pidetään rahoitusjärjestelmien sirpaleisuutta sekä sektoroitunutta aluekehittämisen ohjausta (opetusministeri, työministeriö, KTM). Tämä näkyy erityisesti aikuiskoulutuksessa. Ongelmat liittyvät myös aluekehitystehtävän, tavoitteiden, yhteistyöverkoston ja yhteistyön periaatteiden epäselvyyteen.

Koulutuksen järjestäjän koko vaikuttaa aluekehitystyön toimintamallien selkeyteen. Pienten koulutuksen järjestäjien tilanne on ongelmallisempi kuin suurten: taloudelliset ja osaamiseen liittyvät resurssit eivät riitä, aluekehitystoimijat eivät tunnista pieniä järjestäjiä yhteistyökumppaneikseen ja verkostoituminen ei aina muutoinkaan onnistu. Pienten järjestäjien kohdalla korostui valtakunnallisten yhteistyöverkoston merkitys.

Koulutuksen järjestäjien mielestä aluekehitysvaikutuksiin liittyvän toiminnan ydin on koulutustarjonnassa, jota pyritään suuntaamaan kysynnän mukaan. Järjestäjien mielestä keskeisin tehtävä on tuottaa sellaista osaamista, jota työelämä tarvitsee. Sellaisilla toiminnoilla kuin työssäop-

piminen ja ammattiosaamisen näytöt on suuri merkitys. Myös ennakointi-toiminta miellettiin usein ydinprosessiksi. Työelämän kehittäminen, yrittäjyyden edistäminen ja innovaatiotoiminta olivat toimintoja, jotka vain osa järjestäjistä nosti esiin omasta toiminnastaan.

Koulutuksen järjestäjien mukaan aluekehitysvaikutukset syntyvät pääosin koulutus- ja opetusprosessien avulla. Tästä lähtökohdasta huolimatta järjestäjien aluekehitystyön suhde opetukseen jäi monin osin epäselväksi.

Työssäoppiminen, näyttötutkinnot ja ammattiosaamisen näytöt kiinnittävät opetusprosessit vahvasti työelämään. Sekä opettajat että opiskelijat ovat yhteydessä alueen työelämään ja näkevät työpaikkojen arkitodellisuuden ja kehittämistarpeet. Myös opettajien työelämäjaksot ovat lisänneet opettajien työelämäkontaktien syvyyttä.

Monet järjestäjät ovat luoneet uusia oppimisympäristöjä hankemäärärahojen tai muun ulkopuolisen rahoituksen turvin (mm. Skills-toiminta). Työpaikkojen kehittäminen oppimisympäristöinä nähdään tärkeäksi alueelliseksi kehittämistehtäväksi. Monet järjestäjät ovat niin ikään kehittäneet koulutusyhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa ja luoneet opiskelijoille jatko-opintomahdollisuuksia ammattikorkeakouluissa. Järjestäjät ovat lisäksi hankkineet koneita ja laitteita parantaakseen yritysten mahdollisuuksia niiden käyttöön ja omien työprosessien kehittämiseen.

Työelämän kehittäminen ja yrittäjyys

Työelämän tarpeet otetaan parhaiten huomioon oppisopimus- sekä lisä- ja täydennyskoulutuksen suuntaamisessa, mitoittamisessa ja kehittämisessä. Ammatillinen aikuiskoulutus nojaa vahvasti alueellisiin tarpeisiin. Aikuiskoulutuksen alueella näkemys aluekehitystehtävästä on muuta ammatillista koulutusta selkeämpi. Koulutuksen yhteys työelämän kehittämiseen korostuu.

Muu kuin ammatilliseen peruskoulutukseen liittyvä työelämän kehittämistehtävä korostuu aikuiskoulutuksessa. Joillakin järjestäjillä on erityi-

nen yrityspalveluyksikkö tai työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa. Lisäksi monilla järjestäjillä on oma yrityspalveluyksikkönsä työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa varten. Monet järjestäjät korostivat erityisesti pk-sektorilla toimivien yrittäjien tukemista.

Monet koulutuksen järjestäjistä painottavat yrittäjyyttä opetussuunnitelmissaan. Työelämäpalvelut ja yrittäjyyden edistäminen sekä niiden sisällöt eivät ole vielä jäsentyneet laajasti koulutuksen järjestäjien toiminnassa. Järjestäjillä oli myös epä tietoisuutta siitä, kuuluvatko työelämäpalvelut heidän tehtäviinsä.

Koulutuksen järjestäjien näytöt osallistumisesta ja vaikutuksista alueen yritystoiminnan ja alueella jo sijaitsevien yritysten kehittämiseen on melko epätasaisia. Vaikka yrittäjyyttä koskevat opinnot ovat lisääntyneet, ei yrittäjyyteen liittyvien opintojen tarjonta ole kattavaa. Sen sijaan yrittäjien ammattitutkintoon tähtäävää koulutusta painotetaan laajasti.

Sen lisäksi, että koulutuksen järjestäjät tukevat alueen yritystoimintaa erilaisten kehittämispalveluiden avulla, järjestäjät itse toimivat yrittäjinä ja tuottavat siten palveluita alueelle. Tämä maksullisena palveluna järjestettävää toimintaa on laajasti, ja suurelta osin se integroituu koulutuksen järjestämiseen (esimerkiksi kauneudenhoitopalvelut, ravintola- ja catering-palvelut sekä talonrakennus- ja autonhuoltopalvelut).

Innovaatiot ja innovaatiojärjestelmä

Työelämän kanssa toteutettavat kehittämishankkeet ovat osa alueellista kehitystyötä. Koulutuksen järjestäjillä on paljon sekä paikallisia että valtakunnallisia ja kansainvälisiä hankkeita. Suurin osa hankkeista rahoitetaan EU-rakennerrahastojen avulla. Järjestäjät kehittävät aktiivisesti koulutusratkaisuja ja toimintoja, mutta työelämää ja aluetta kehittävien innovaatiohankkeiden vähäisyys korostui.

Monet järjestäjät osallistuvat jossain määrin verkostokumppaneina innovaatiohankkeisiin. Lisäksi monet ovat perustaneet teknologian kehittämisen

tä ja yrittäjyyttä sekä innovaatiotoimintaa tukevia keskuksia yhteistyössä yritysten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Joillakin järjestäjillä oli myös yrityshautomaita. Jotkut järjestäjät tekevät yhteistyötä muun muassa korkeakoulujen ja yritysten kanssa sekä koulutuksen että työelämän kehittämiseksi ja innovaatioiden aikaansaamiseksi.

Kansainvälistyminen

Koulutuksen järjestäjillä on paljon erilaista kansainvälistä toimintaa, joskin tämän toiminnan kytkennät alueelliseen kehittämiseen ja kehitysvaihtuksiin jäivät monin osin epäselviksi. Alueellisia kehitysvaihtuksia liittyy erityisesti lähialueyhteistyöhön ja maahanmuuttajien koulutukseen, jotka joillakin järjestäjille ovat toiminnan painopisteitä.

Henkiset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset

Koulutuksen järjestäjät ovat jossain määrin integroineet aluekehittämiseen liittyvän toiminnan opettajien työhön. Opettajia on muun muassa valjastettu kokoamaan ennakkointitietoa työhönsä kuuluvaan työssäoppimiseen liittyen. Monet järjestäjistä toivat esiin, ettei opettajien työpanosta voida kohdentaa aluekehittämistä koskeviin tehtäviin taloudellisten voimavarojen vähäisyyden vuoksi.

Monet suurista järjestäjistä ovat keskittäneet alueelliseen kehittämiseen liittyviä tehtäviä ja palkanneet erityishenkilöstöä näihin tehtäviin. Pienten järjestäjien kohdalla aluekehittämistyö keskittyy rehtorille.

Koulutuksen järjestäjät tiedostavat melko hyvin henkilöstön aluekehittämistehtävään liittyvät kehittämistarpeet. Henkilöstöä kehitetään organisoimalla toimintaa verkostomaisesti, järjestämällä koulutusta ja organisoimalla aluekehittämistä tukevia hankkeita. Lisäksi opetuksen ajantasaisuudesta huolehditaan käyttämällä elinkeino- ja työelämän asiantuntijoita tuntiopettajina.

Koulutuksen järjestäjät rahoittavat aluekehittämiseen liittyvää toimintaansa saamansa perusrahoituksen, erillisten hankemäärärahojen ja maksullisten palveluiden turvin. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän saaneet järjestäjät ovat saaneet myös erillistä rahoitusta Opetushallitukselta.

Koulutuksen järjestäjien aluekehittämistyötä koskeva rahoitusjärjestelmä on epäselvä ja hajanainen. Epätietoisuutta on siitä, rahoitetaanko aluekehitystehtävä koulutustehtävään suunnatuilla määrärahoilla vai eri rahoituksella. Lisäksi ongelmana on rahoituksen ennakoimattomuus. Monet järjestäjät pitävät taloudellisten voimavarojen puutetta yhtenä suurimmista ongelmista.

Eri osapuolten välinen yhteistyö

Koulutuksen järjestäjillä on laaja alueellinen ja valtakunnallinen sidosryhmä- ja yhteistyöverkosto alueellisen kehittämisen tukena, ja ne osallistuvat aktiivisesti erilaisiin sekä kansallisiin että paikallisiin verkostoihin ja hankkeisiin.

Eri tahojen roolit ja tehtävät eivät jäsenyksiin kovin selkeinä aluekehitystehtävän kannalta. Monet järjestäjät esittävät itsensä sekä muut toimijat samantasoisina toimijoina. Aluekehitystyöltä puuttuvat verkostoveturit ja sen myötä verkostojohdamisen mekanismit. Aluekehitystyön verkosto nähdään tasa-arvoisen demokraattisena ottamatta huomioon organisaatioiden toisistaan poikkeavia tehtäviä (vrt. oppilaitokset – maakuntaliitto – valtion alueviranomaiset – muut kehittämisorganisaatiot). Vastuu aluekehittämisestä on tasapuolisesti kaikilla toimijoilla. Alueellinen verkostoituminen ja yhteistyö mahdollistuvat paremmin suurille koulutuksen järjestäjille. Pienet ja erityistehtävään keskittyvät järjestäjät ovat yhteistyön ulkopuolella, eikä heitä oteta mukaan yhteisiin pöytiin.

Järjestäjien välinen yhteistyö on pääasiassa horisontaalista, ei juurikaan vertikaalista. Yhteistyö painottuu oppilaitosten, alojen ja yksiköiden väliseen toimintaan ja työelämäyhteistyöhön. Yhteistyötä tehdään muun muassa toisen asteen koulutuksen järjestämisessä ja työelämän kehittämis-

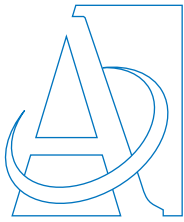
sä sekä erilaisessa hanketoiminnassa. Työelämäyhteistyö on painottunut työssäoppimiseen, ammattiosaamisen näyttöihin ja näyttötutkintoihin sekä opetussuunnitelmiin.

Koulutuksen järjestäjien väliset verkostot ovat syntyneet muun muassa järjestäjaverkon kokoamisen, EU-projektien ja Noste-ohjelman toimeenpanon myötä sekä järjestäjien koulutustehtävän tai muiden erityistekijöiden mukaan.

Monet järjestäjistä reagoivat nopeasti paikallisen elinkeinoelämän tarpeisiin. Suurella osalla järjestäjiä on paljon aluekehittämiseen liittyvää toimintaa ja yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa, mutta monien kohdalla yhteistyö on lyhytjänteistä, reaktiivista ja epäsystemaattista.

Yhteistyö aluekehitystyössä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa on melko satunnaista ja vaihtelee järjestäjittäin ja alueittain. Kansainväliset yhteistyösuhteet ja niihin liittyvät erilaiset toiminnot ovat kuitenkin lisääntymässä. Suhteet aluetoimijoihin kuten maakuntaliittoihin ovat kokonaisuutena melko vähäisiä. Yhteistyö on suurelta osin ”rahoituslähtöistä”.

Koulutuksen järjestäjien välinen kilpailu heijastuu kielteisinä asenteina yhteistyötä kohtaan. Kilpailu on jossain määrin korostunut koulutuksen järjestäjaverkoston kokoamisen ja ammattiopistostrategian kehittämisen aikana.

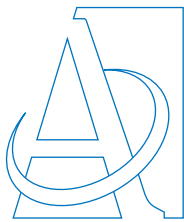
Seuranta, arviointi ja tulokset

Koulutuksen järjestäjät kokoavat erilaista seuranta- ja arviointitietoa. Järjestäjillä ei kuitenkaan pääsääntöisesti ole systemaattista aluekehittämisen ja sen vaikutusten arviointi- ja seurantamekanismia tai sen dokumentointitapaa. Seurannan ja arvioinnin keskeisin ongelma on jäsentymättömyydessä aluekehittämistyön tavoitteissa sekä mittareiden ja arviointiosaamisen puutteissa.

Seurantaan ja arviointiin liittyvät toimintatavat (tiedon hankinta, analysointi ja hyödyntäminen) ovat melko hajanaiset ja epäsystemaattiset. Oman aluekehitystyön arviointi perustui suurelta osin määrällisiin tunnuslukuihin.

Koulutuksen järjestäjillä on melko suuria vaikeuksia osoittaa, mitä aluekehitysvaikeuksia koskevat tulokset ovat. Tämä korostuu erityisesti niiden kohdalla, jotka eivät ole määritelleet tavoitteita alueelliselle kehittämis-työlleen. Määrälliset tulokset liittyvät lähinnä opiskelijavirtaan ja tuloksellisuusrahoitukseen.

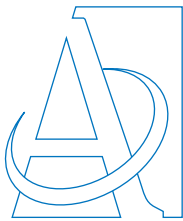
Jatkuva parantaminen ja kehittäminen

Koulutuksen järjestäjien aluekehitysvaikutuksiin liittyvän toiminnan kehittäminen vaihtelee järjestäjittäin. Arvioinnissa nousi esiin muun muassa seuraavia piirteitä:

- Kehittäminen on hankelähtöistä ja siten se on riippuvainen ulkoisesta rahoituksesta.
- Ennakointi-, seuranta- ja arviointitiedon hyödyntäminen ei ole kovin systemaattista.
- Järjestäjät edistävät uusien käytäntöjen ja innovaatioiden levittämistä eri tavoin kuten henkilöstökoulutuksena.
- Osa järjestäjistä osallistuu benchmarking-toimintaan tai alueelliseen innovaatioverkostoon.
- Toisilta oppimisen toimintatavat eivät ole laajasti vakiintuneet.
- Järjestäjät nostivat keskeiseksi kehittämiskohteeksi ulkopuolisen arvioinnin hyödyntämisen, hyvien käytäntöjen levittämisen ja toisilta oppimisen.

Järjestäjien mielestä tulevaisuudessa painottuu seuraavia asioita:

- Eri tahojen välinen ja toimialojen sisäinen yhteistyö ja mukanaolo verkoston jäsenenä erilaisissa strategia- ja suunnittelutyöryhmissä korostuvat.
- Järjestäjäverkoston kokoaminen tulee tehostamaan alueellisia vaikutuksia, joskin tämä kehityssuunta nähdään myös uhkana.
- Työelämän palvelu- ja kehittämistehtävä tulee edelleen korostumaan.
- Opiskelijoiden opiskelun ja opetuskäytänteiden ja -ympäristöjen kehittämisen avulla voidaan turvata koulutustakuu ja opiskelijoille myös jatko-opintomahdollisuudet.
- Alueiden tarpeet vaihtelevat ja ne tulisi ottaa toimintamalleissa ja tavoitteissa huomioon. Erityisesti korostuivat pääkaupunkiseudun – metropolialueen – erityistarpeet.
- Hanketoimintaa on paljon, ja sen merkitys korostuu alueellisen kehittämisen kannalta. Hankkeissa yhdistyy pedagoginen toiminta ja aluekehitystoiminta sekä tutkimus-, kehittämis- ja palvelutoiminta. Hankkeita on suunnattu erityisesti pk-sektorille. Varsinaista innovaatiotoimintaan osallistumista on vähän. Hankerahoituksen ongelmana on sen hajanaisuus ja lyhytjänteisyys ja se, ettei sen tuloksia vakiinnuteta aina käytäntöön.
- Kansainvälinen yhteistyö korostuu myös aluekehitysvaikutuksiin liittyvässä toiminnassa.

Aluekehitysvaikutuksiin liittyvät erityispiirteet

Erityispiirteitä esitetään seuraavassa koulutusmuotojen ja järjestäjätyyppien mukaan:

Yksityiset ja kunnalliset järjestäjät sekä kuntayhtymäjärjestäjät:

- Yksityiset järjestäjät painottavat oman alan ja siihen liittyvän työelämän tarpeita.
- Kunnalliset ja kuntayhtymäjärjestäjät painottavat alakohtaisten piirteiden lisäksi yhteistyötä ja verkostoitumista sekä järjestäjäverkoston kokoamista.
- Järjestäjäverkoston kokoaminen tulee vaikuttamaan myönteisesti koulutustarjonnan ja -määrien suuntaamiseen eri alueilla. Pienet järjestäjät ovat huolissaan koulutuksen järjestäjäverkoston kokoamisesta ja omasta itsenäisyydestään.
- Ammatillisen koulutuksen vetovoima, ammatillisen työvoiman kysyntä työelämässä ja koulutuksen työelämävastaavuus ovat parantuneet.
- Tarve erilaiseen yhteistyöhön on suuri.

Kansanopistot:

- Kansanopistot suuntautuvat järjestäjän arvoperustan mukaan. Niille on ominaista ammatillisen koulutuksen vähäinen määrä ja sen muuta tehtävää täydentävä asema. Kansanopistojen erityispiirteissä korostuu opisto- ja alakohtausuus.
- Kansanopistojen yhteiskunta- ja yhteistyösuhteissa on suuria eroja. Kansanopistot ovat verkottuneet keskenään. Suurimmat ongelmat liittyvät työ- ja elinkeinoelämysuhteisiin.
- Suurimmat haasteet liittyvät yhteistyöhön ja verkostoitumiseen ja pienten järjestäjien mahdollisuuksiin osallistua alueelliseen suunnitteluun, yhteistyöhön sekä hankkeisiin.
- Kansanopistot painottavat toiminnassaan syrjäytymisen ehkäisyä ja sen osana myös maahanmuuttajien koulutusta. Taloudellisten resurssien riittävyys on kriittinen tekijä.

Elinkeinoelämän oppilaitokset:

- Elinkeinoelämän oppilaitokset vastaavat taustayrityksen sisäisiin tarpeisiin. Monilla oppilaitoksilla on selkeät alueelliset kytkennät sekä työelämän että yhteistyöverkostojen kanssa. Jotkut järjestäjät ovat verkostoituneet eri puolilla maata sijaitsevien ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa. Alueellista vaikuttavuutta syntyy välillisesti myös siitä, että elinkeinoelämän kouluttama henkilöstö toimii eri puolilla maata työelämässä luoden oman työnsä kautta alueen hyvinvointia.
- Elinkeinoelämän oppilaitosten väliset erot aluekehitysvaikutuksiin liittyvässä toiminnassa ovat suuret.

Aikuiskoulutus:

- Aikuiskoulutusyksiköiden aluekehitysvaikutukset syntyvät erityisesti koulutuksen avulla, joskin myös työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä, innovaatiotoimintaa ja yritystoiminnan (yrittäjä- ja johtajakoulutus) edistäminen korostuvat tulevaisuuden haasteena. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän saaneiden aluekehitysvaikutuksia koskeva toiminta ei erottunut muista.
- Aikuiskoulutuksen työelämälähtöisyydellä on suuri merkitys alueen työelämän kehittymisen kannalta. Toimintaperiaatteissa painottuu vuorovaikutus työelämän kanssa sekä koulutuspalveluiden räätälöinti.

Oppisopimuskoulutus:

- Oppisopimuskoulutus on yrityslähtöistä, joka on hahmotettavissa suorana aluekehitysmekanismina.

Erityisopetus:

- Alueellisuus korostuu koulutuksen viemisessä lähelle opiskelijaa.
- Aluekehitystä tuetaan erityisoppilaitosten kehittämistehtävän kautta; erityisoppilaitokset tuottavat kehittämispalveluita ja toimivat erityisopetuksen asiantuntijoina ammattioppilaitoksille.
- Erityisoppilaitokset painottavat tasa-arvoa ja heikommista huolenpitämistä koulutuksessa. Ne myös edistävät suvaitsevaisuutta ja erilaisuuden ymmärtämistä ja ehkäisevät syrjäytymistä.

Koulutusalat:

- Aluekehitysvaikutuksia koskeva hanke- ja innovaatiotoiminta on perinteisesti korostunut tekniikan ja liikenteen aloilla. Tekniikan ja liikenteen alalla nousivat erityisesti esiin metalli- ja rakennusalan haasteet. Tämän lisäksi korostuivat myös sosiaali- ja terveysalan sekä luonnonvara- ja ympäristöalan (erityisesti maaseudun kehittäminen) tarpeet.
- Koulutusalat ovat osallistuneet alueen kehittämiseen maakunnan tai seutukunnan elinkeinorakenteen mukaisesti. Kehittämishankkeet ovat usein olleet alakohtaisia.
- Elinkeinoelämän, kuntien ja alueen päättäjien ymmärrys yhteistyön suuntaamisesta myös ns. pehmeille koulutusaloille on lisääntynyt sen myötä, kun teollisten työpaikkojen määrä on vähentynyt.
- Koulutuslakohtaisen kehittämisen esteet liittyvät rahaan ja koulutusmarkkinoiden kilpailuun. Monet koulutusalat ovat verkottuneet keskenään.
- Liikunta-alalla korostui alan keskinäinen verkostoituminen ja yhteistyö. Musiikkialalla korostui vahva sidos kulttuurialan arvoperustaan ja vähäinen yhteistyö muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

Kansallinen ohjaus alueellisen kehityksen tukena

Järjestäjien näkemykset kansallisen ohjauksen onnistuneisuudesta jakautuvat kahtia. Toisaalta järjestäjät ovat tyytyväisiä aluekehitysvaikutuksiin liittyvän toiminnan kansalliseen tukeen ja ohjaukseen, erityisesti rahoitusjärjestelmään, hanketoimintaan ja yhteistyöhön alueellisten ja valtakunnallisten viranomaisten kanssa. Järjestäjät korostivat vahvuutena myös koulutuksen järjestäjäverkoston kokoamista ja koulutuksen nivelvaiheiden ja hankerahoituksen ohjaukseen liittyvää viranomaistoimintaa. Myös järjestämislupakäytäntöä monet järjestäjät pitivät vahvuutena.

Toisaalta monien järjestäjien mielestä kansallinen ohjausjärjestelmä on hajanainen ja toimijoita on liikaa. Päällekkäisiä tehtäviä ja työn- ja vastuunjaon epäselvyyttä ilmenee opetusministeriön ja työministeriön välillä sekä opetusministeriön, Opetushallituksen, TE-keskusten ja lääninhallitusten toiminnoissa.

Monien järjestäjien mielestä koulutusmääriin liittyvä ohjausmekanismi ei luo edellytyksiä koko ikäluokan koulutukselle eikä työelämän alueellisiin tarpeisiin vastaamiselle. Joidenkin kritiikki kohdistui siihen, ettei koulutusmäärien suuntaamisessa oteta riittävästi huomioon alueellisia työelämän tarpeita.

Koulutuksen järjestäjien mielestä opetushallinto on ohjannut huonosti alueellista kehittämistä. Aluekehitystehtävää ei ole selvästi osoitettu järjestäjille eivätkä koulutuksen järjestämiseen tarkoitetut määrärahat riitä siihen.

Koulutuksen sektorikohtainen päätöksenteko ja rahoitus tuottavat järjestäjille ongelmia. Maakuntaohjelmia ja niiden toteuttamissuunnitelmia tehtäessä tulisi järjestäjien mielestä opetusministeriön ja muiden ministeriöiden nähdä koulutuksen tarjonta kokonaisuutena. Alueellisen toiminnan tavoitteiden ja ohjauksen alueilla on ristivetoa keskushallinnon ja aluetoimijoiden välillä. Alueellisen vaikuttavuuden kehittämisen esteeksi saattavat muodostua kuntien välisen yhteistyön ongelmat.

Ammatillisen koulutuksen aluekehitysvaikutukset suhteessa ammattikorkeakoulujen arviointeihin

Ammatillisen koulutuksen aluekehitysvaikutuksia arvioitiin suhteessa ammattikorkeakoulujen vastaaviin arviointeihin. Ammattikorkeakoulut ovat kehittäneet aluekehitykseen liittyvää toimintaansa hyvin aktiivisesti ja ovat ammatillista koulutusta pidemmällä. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien tilassa on havaittavissa samoja piirteitä, joita ammattikorkeakouluilla oli niiden käynnistäessä kyseistä toimintaansa. Ammatilliset koulutuksen järjestäjät näyttävät melko suurelta osin seuraavan samaa kehityspolkua.

Ruotsinkielinen koulutus

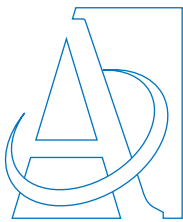
Ruotsinkieliset koulutuksen järjestäjät eivät eroa kovinkaan paljon suomenkielisistä järjestäjistä ammatillisen koulutuksen alueellisten kehitysvaikutusten suhteen, vaikkakin aluevaikuttavuuden laatutaso oli suomenkielisten järjestäjien tasoa selvästi alhaisempi. Eroja ilmenee alueen määrittelyssä, eri yhteistyöverkostoihin osallistumisessa sekä koulutuksen tarjonnan suunnittelussa ja edellytyksissä. Erityispiirteissä korostuvat muun seuraavat tekijät:

- Ruotsinkielisten järjestäjien oma alueellinen toiminta-alue ei noudata seutukunnan tai maakunnan virallisia rajoja. Jotkut järjestäjät suuntautuvat esimerkiksi koko Etelä-Suomeen, ja jotkut koko ruotsinkieliseen Suomeen.
- Joillakin ruotsinkielisillä järjestäjillä on kehittämishankkeita, joiden alueena on koko ruotsinkielinen Suomi ja jotka toteutetaan yhteistyössä muiden ruotsinkielisten järjestäjien kanssa.
- Ruotsinkieliset järjestäjät osallistuvat erilaisiin ruotsinkielisen ammatillisen koulutuksen verkostoihin ja yhteistyöryhmiin.
- Alueellisella tasolla on luotu ruotsinkielisen koulutuksen verkostoja.
- Ruotsinkielisen koulutuksen mitoittamiseksi on tarpeen tehdä ennuste koko suomenruotsalaisella alueella.
- Ruotsinkielisten järjestäjien resurssit ovat yhtä rajalliset kuin samanko-

koisilla suomenkielisillä keskisuurille ja pienillä koulutuksen järjestäjillä.

- Ruotsinkielisen koulutuksen ongelmana on, miten houkutella riittävän suuri ryhmä opiskelijoita suhteellisen pitkien välimatkojen takaa.
- Pienen volyymin vuoksi ruotsinkielisessä ammatillisessa koulutuksessa on tarve kehittää koordinoitua ja yhteistyötä valtakunnallisella tasolla pienien koulutusalojen, kehittämis- ja palvelutehtävän sekä verkko-opetuksen suhteen.

Kehittämissuosituksen

1. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien aluekehittämistehtävä selkeytetään lainsäädännön tasolla.
2. Koulutuksen järjestäjien aluekehittämistehtävän toteuttaminen perustuu järjestäjien ja alueiden tarpeisiin, toiminnan ehtoihin ja omaleimaisuuteen.
3. Koulutuksen järjestäjät varmistavat yhteistyössä koulutustakuun toteutumisen. Haasteena on huolehtia kulloisestakin nuorten koko ikäluokasta. Koulutustarpeiden mitoituksessa huomioidaan tasapainoisesti yksilön, työelämän ja aluetalouden tarpeet.
4. Koulutuksen järjestäjät osallistuvat nykyistä aktiivisemmin oman alueensa kehittämistä koskevaan strategiatyöhön ja ottavat aluekehittämisnäkökulmat huomioon toimintastrategioissaan ja -suunnitelmissaan sekä hanketoiminnassaan.
5. Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden kautta tapahtuvaa normi- ja informaatio-ohjausta väljennetään alueellisesti innovatiivisen työelämäyhteyden vahvistamiseksi.

6. Koulutuksen järjestäjien yhteistyötä ja verkostoitumista alueviranomais- ten, elinkeinoelämän sekä alueella toimivien kehittämis- ja koulutusorga- nisaatioiden kanssa tiivistetään.
7. Koulutuksen sisällöllisessä kehittämistyössä vahvistetaan eri koulutus- tasojen yhteistoimintaa.
8. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien aluekehittämistehtävän toteutta- miseksi lisätään sekä henkisiä että taloudellisia voimavaroja.
9. Aluekehitystehtävään liittyvän toimintaympäristön muutosten enna- koinnin, innovaatiotoiminnan sekä alueellisen kehittämisen toimintata- poja ja osaamista kehitetään.
10. Ammatillisen koulutuksen aluekehittämistehtävän tukemiseksi luo- daan politiikkaohjelma, jonka osaksi integroituvat myös innovatiiviset koulutusohjelmat.
11. Koulutuksen järjestäjäverkostoa eheytetään siten, että se tukee osal- taan koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia ottaa vastuuta koulutusteh- tävää laajemmin alueen kehittämisestä.
12. Ammatillisen koulutuksen innovaatiotoimintaa vahvistetaan siten, et- tä se liittyy ja että se koetaan osaksi alueellista innovaatiojärjestelmää.
13. Koulutuksen järjestäjät ja opetushallinto kehittävät laadunhallintaan- sa ja tulosohjaustaan siten, että se kattaa aluekehittämiseen tarvittavat arviointimittarit ja indikaattorit.

Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja

- 1:2004 **Koulutuksen arvioinnin uusi suunta.** Arviointiohjelma 2004–2007. 55 s. 10 e. Myös verkkoversio.
- 2:2004 **Utbildningsutvärderingens nya inriktning.** Utvärderingsprogram för perioden 2004–2007. 57 s. 10 e. Myös verkkoversio.
- 3:2005 **New Directions in Educational Evaluation.** Evaluation Programme 2004–2007. 64 s. 10 e. Myös verkkoversio.
- 4:2005 Ståhle, B.: **Toisen asteen koulu Pohjoismaissa.** Toisen asteen koulujen pohjoismainen vertailu ”Pohjoismainen ISUSS-raportti”. 143 s. 20 e. Myös verkkoversio.
- 5:2005 Räisänen, A.: **EFQM-arviointimalli ammatillisen koulutuksen järjestäjien arvioinnin tukena.** 72 s. 20 e.
- 6:2005 Lyytinen, H.K. & Räisänen, A. (toim.): **Kehittämissuuntaa arvioinnista.** 246 s. 25 e.
- 7:2005 Rönnholm, H. & Räisänen, A. (toim.): **Arviointi tukee kehittymistä – miten arvioinnin kehittymistä tuetaan?** Koulutuksen järjestäjien tukeminen arviointiin liittyvissä asioissa. 37 s. 15 e. Myös verkkoversio.
- 8:2005 Korkeakoski, E. (toim.): **Koulutuksen perusturva ja oppimisen tuki perusopetuksessa.** Osaraportti 1: Arviointiraportti. 61 s. 12 e. Myös verkkoversio.
- 9:2005 Korkeakoski, E.: **Koulutuksen perusturva ja oppimisen tuki perusopetuksessa.** Osaraportti 2: Tausta ja tulokset. 156 s. 21 e. Myös verkkoversio.
- 10:2005 Korkeakoski, E. (toim.): **Koulutuksen perusturva ja oppimisen tuki perusopetuksessa.** Osaraportti 3: Syventävät artikkelit. 131 s. 20 e. Myös verkkoversio.
- 11:2005 Mehtäläinen, J.: **Erityisopetuksen tarve lukiokoulutuksessa.** 100 s. 17 e. Myös verkkoversio.
- 12:2005 Knubb-Manninen, G. (red.): **Grundtryggheten och behovet av stöd i skolan.** 60 s. 12 e. Myös verkkoversio.
- 13:2005 Rönnholm, H. & Räisänen, A. (red.): **Utvärdering stödjer utvecklingen – hur kan utvärderingens utveckling stödjas?** Stöd till utbildningsanordnarna i frågor som gäller utvärdering. 42 s. 15 e. Myös verkkoversio.
- 14:2006 Räisänen, A. & Rönnholm, H.: **Itsearviointi koulu yhteisöä kehittäväksi.** EFQM-arviointimalli yleissivistävässä koulutuksessa. 79 s. 20 e. Myös verkkoversio.
- 15:2006 Raivola, R., Heikkinen, A., Kauppi, A., Nuotio, P., Oulasvirta, L., Rinne, R., Kamppi, P. & Silvennoinen, H.: **Aikuisten opiskelumahdollisuudet ja järjestäjäverkko toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa.** 219 s. 24 e. Myös verkkoversio.
- 16:2006 Vaherva, T., Malinen, A., Moisio, A., Raivola, R., Salo, P., Kantasalmi, K., Kamppi, P. & Silvennoinen, H.: **Vapaan sivistystyön oppilaitosrakenne ja palvelukyky.** 207 s. 24 e. Myös verkkoversio.
- 17:2006 Knubb-Manninen, G. (red.): **Vuxenutbildningsfältet.** Utvärdering av fritt bildningsarbete och yrkesinriktad vuxenutbildning. 79 s. 16 e. Myös verkkoversio.
- 18:2006 Silvennoinen, H. (toim.): **Koulutuksen arviointi verkostoituu.** 86 s. 16 e. Myös verkkoversio.
- 19:2006 Räisänen, A. & Silvennoinen, H.: **Virtaa vertaisten verkosta.** Ammatillisten erikoisoppilaitosten laadunhallinta. 59 s. 12 e.
- 20:2006 Tynjälä, P., Räisänen, A., Määttä, V., Pesonen, K., Kauppi, A., Lempinen, P., Ede, R., Altonen, M. & Hietala, R.: **Työpaikalla tapahtuva oppiminen ammatillisessa peruskoulutuksessa.** Arviointiraportti. 254 s. 30 e. Myös verkkoversio.
- 21:2006 Räisänen, A. (toim.): **Työpaikalla tapahtuva oppiminen ammatillisessa peruskoulutuksessa.** Tiivistelmä. 39 s. 15 e. Myös verkkoversio.
- 22:2006 Räisänen, A. (red.): **Inlärnning på arbetsplatsen inom grundläggande yrkesutbildning.** Sammandrag. 37 s. 15 e. Myös verkkoversio.
- 23:2007 Mäensivu, K., Mäenpää, H., Määttä, M., Volanen, M.V., Knubb-Manninen, G. & Mehtäläinen, J. & Räisänen, A.: **Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyö opetuksen järjestämisessä.** 156 s. 25 e. Myös verkkoversio.
- 24:2007 Räisänen, A. & Hietala, R. (toim.): **ESR-rahoitus ja työssäoppimisen järjestäminen.** Arviointiraportti. 109 s. 20 e. Myös verkkoversio.
- 25:2007 Vaherva, T., Malinen, A., Moisio, A., Raivola, R., Salo, P., Kuusipalo, P., Silvennoinen, H. & Vaahtera, K.: **Vapaan sivistystyön vaikuttavuus ja suuntaviivaopinnot.** 189 s. 23 e. Myös verkkoversio.

- 26:2007 Raivola, R., Heikkinen, A., Kauppi, A., Nuotio, P., Oulasvirta, L., Rinne, R., Knubb-Manninen, G., Silvennoinen, H. & Vaahtera, K.: **Aikuisten näyttötutkintojärjestelmän toimivuus**. 323 s. 30 e. Myös verkkoversio.
- 27:2007 Räisänen, A. & Hietala, R. (toim.): **Yhteisiin pöytiin**. Ammatillisen koulutuksen aluekehitysvaikutukset. Arviointiraportti. 319 s. 30 e. Myös verkkoversio.
- 28:2007 Räisänen, A. (toim.): **Yhteisiin pöytiin**. Ammatillisen koulutuksen aluekehitysvaikutukset. Tiivistelmä. 36 s. 15 e. Myös verkkoversio.

Tilaukset ja tiedustelut:

Koulutuksen arviointisihteeristö
PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto
puh. (014) 260 3220
faksi (014) 260 3241
ktl-asiakaspalvelu@ktl.jyu.fi
www.edev.fi

Osa julkaisuista on saatavissa myös verkosta:

www.edev.fi/portal/julkaisu

Koulutuksen
arviointineuvosto

Tämä julkaisu on tiivistelmä arviointiraportista ”Yhteisiin pöytiin – Ammatillisen koulutuksen aluekehitysvaikutukset”. Raportissa kuvataan tiivistetysti ammatillisen koulutuksen järjestäjien aluekehitystoimintaa ja sen tuottamia tuloksia. Raportti esittelee päätulokset sekä tulosten erittelyt arviointikohteittain. Lisäksi raportissa on tiivistelmä kehittämiskohteista.